

VUONNA 2004 TOIMITETTAVIEN EUROPARLAMENTTIVAALIEN JA KUNNALLISVAALIEN YHDISTÄMINEN: Yhteenveto puolueiden, sisäasiainministeriön ja Suomen Kuntaliiton lausunnoista

1. Lausuntopyynnöt ja saadut lausunnot

Kuusi Suomesta valittua Euroopan parlamentin jäsentä ehdotti 8.7.2003 päivätyllä kirjeellä oikeusministeri Johannes Koskiselle, että vuoden 2004 kunnallisvaalit pidettäisiin 13.6.2004 toimitettavien europarlamenttivaalien yhteydessä. Kirjeessä ehdotettiin myös, että tutkittaisiin mahdollisuudet pidentää kunnallisvaltuustojen toimikausi viideksi vuodeksi, jolloin kunnallis- ja europarlamenttivaalit voitaisiin pysyvästi yhdistää. Oikeusministeriö pyysi 8.8.2003 ehdotuksesta lausuntoja puoluerakisteriin merkityiltä puolueilta, sisäasiainministeriöltä ja Suomen Kuntaliitolta.

Määräpäivään (29.8.2003) mennessä saatiin lausunnot neljältätoista (14) puoluerakisteriin merkityltä puolueelta sekä sisäasiainministeriöltä ja Suomen Kuntaliitolta. Lisäksi lausunnon antoi Suomen Kommunistinen Puolue ry. Lausuntoa eivät antaneet Perussuomalaiset ja Suomi-Isänmaa.

2. Tiivistelmä lausunnoista

Eduskunnassa edustettuina olevat puolueet eivät kannata europarlamenttivaalien ja kunnallisvaalien yhdistämistä. Muiden lausunnon antaneiden puolueiden osalta ehdotus saa sekä kannatusta että vastustusta. Suomen Kuntaliitto katsoo, ettei kunnallisvaaleja ole syytä järjestää europarlamenttivaalien yhteydessä vuonna 2004 eikä myöskään pysyvästi. Sisäasiainministeriö pitää mahdollisena kunnallisvaalien ja europarlamenttivaalien yhdistämistä vuonna 2004, mutta vaalien pysyvä yhdistäminen ei sen sijaan ole ministeriön mielestä tarkoituksenmukaista.

3. Puolueiden lausunnot

Seuraavassa esitetään tiivistelmät puolueiden lausunnoista. Esitysjärjestys on puoluerakisterissä oleva järjestys.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (SDP):

SDP ei kannata europarlamenttivaalien ja kunnallisvaalien yhdistämistä. Vaalien yhdistäminen on perusteltua silloin, kun vaaleilla on riittävän läheinen asiasidonnainen yhteys (kuten esimerkiksi eduskunta- ja kunnallisvaaleilla) ja kun yhdistäminen nostaa äänestysaktiivisuutta. Europarlamenttivaalien sijoittuminen kesäkuuhun on äänestysaktiivisuuden kannalta ongelmallista. Vaalien yhdistäminen olisi paremmin perusteltu mikäli europarlamenttivaalien ajankohta voitaisiin siirtää kunnallisvaalien yhteyteen. Yhdistettävät vaalit ovat luonteeltaan suuresti toisistaan poikkeavia ja yhdistämisen seurauksena osanotto kunnallisvaaleihin saattaisi jopa alentua.

Suomen Keskusta (KESK):

Keskusta ei kannata europarlamenttivaalien ja kunnallisvaalien yhdistämistä vuonna 2004. Vuoden 2004 jälkeisen tilanteen osalta asia tulisi erikseen selvittää.

Kansallinen Kokoomus (KOK):

Kokoomus ei kannata europarlamenttivaalien ja kunnallisvaalien yhdistämistä vuonna 2004 eikä myöskään pysyvästi. Perusongelmana europarlamenttivaaleissa on kansalaisten vähäinen kiinnostus eurooppapolitiikkaan. Kunnallis- ja europarlamenttivaalien yhdistämisen ilmeisenä vaarana olisi europarlamenttivaalien jääminen kunnallisvaalien varjoon. Uudistus ei lisäisi mahdollisesta äänestysprosentin kasvusta huolimatta todellista kiinnostusta eurooppa-asioihin. Kunnallispolitiikkaan on myös osaltaan kiinnitettävä huomiota. Kokoomus ei kannata kunnallisvaalikauden pidentämistä, koska neljän vuoden vakiintunut käytäntö on osoittautunut suomalaisen kansanvaltaan sopivaksi.

Ruotsalainen kansanpuolue (RKP):

Myöskään Ruotsalainen kansanpuolue ei kannata europarlamenttivaalien ja kunnallisvaalien yhdistämistä vuonna 2004 eikä pysyvästi. RKP katsoo, että koska kunnallinen itsehallinto on kuntien kehityksen kannalta tärkeitä, kunnallisvaalien tulisi olla ajankohtaisiin paikallisiin kysymyksiin keskittyvä itsenäinen vaali. Vaalien yhdistämisessä vaarana on mielenkiinnon keskittyminen liikaa europarlamenttivaaleihin tai päinvastoin. RKP ei kannata kunnallisvaalien siirtoa kesäkuulle myöskään äänestysaktiivisuuden vuoksi. Ainoa vaihtoehto olisi europarlamenttivaalien ajankohdan siirtäminen, mikä ei ole mahdollista.

Suomen Kristillisdemokraatit (KD):

Kristillisdemokraattien mielestä vuoden 2004 europarlamenttivaaleja ja kunnallisvaaleja ei tule yhdistää. Kummankin tärkeys korostuu paremmin kun ne pidetään toisistaan erillään. Kristillisdemokraatit esittää, että mahdollisuus eduskuntavaalien ja europarlamenttivaalien yhdistämiseen selvitetäisiin neljän vuoden vaalikauden pohjalta.

Vihreä liitto (VIHR):

Vihreä liitto ei pidä vaalien yhdistämistä myönteisenä kehityssuuntana kansanvaltaisuuden edistämisen kannalta. Vaalien yhdistämisellä äänestysaktiivisuus europarlamenttivaaleissa kasvaisi, mutta vastaavasti laskisi kunnallisvaaleissa. Paikallispolitiikan ja eurooppalaisen poliittisen päätöksenteon yhdistäminen ei ole luontevaa. Valtuustojen toimikauden alkamisen pidentäminen voisi houkuttaa vanhan valtuuston vastuuttomaan päätöksentekoon. Kunnallis- ja europarlamenttivaalien pysyvä yhdistäminen toisiinsa heikentäisi kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia, koska kunnallisvaalien vaalikausi pidennettäisiin viiteen vuoteen. Vihreä liitto on ottanut kantaa myös muihin vaalien yhdistämisvaihtoehtoihin ja kannattaa erityisesti mahdollisuutta kansanäänestyksen yhdistämisestä muihin vaaleihin.

Vasemmistoliitto (VAS):

Vasemmistoliitto ei pidä perusteltuna ehdotusta yhdistää europarlamentti- ja kunnallisvaaleja vuonna 2004 eikä pysyvästi. Pysyvä yhdistäminen tarkoittaisi kunnallisvaalien vaalikauden pidentämistä viiteen vuoteen, mikä on liian pitkä aika. Äänestysprosentti ei vaalien yhdistämisellä eurovaaleissa oleellisesti nousisi, mutta saattaisi laskea kunnallisvaaleissa. Europarlamentti- ja kunnallisvaaleilla

ei ole juuri mitään yhteyttä keskenään. Toinen vaaleista jäisi poliittisessa keskustelussa väistämättä toiselle sijalle kuten kunnallisvaalien osalta kävi vuoden 1996 yhdistetyissä vaaleissa.

Vapaan Suomen Liitto (VSL):

Vapaan Suomen Liitto ei kannata europarlamentti- ja kunnallisvaalien yhdistämistä. Kunnallisvaalien ajankohdan aikaistaminen ja yhdistäminen europarlamenttivaaleihin kaventaisi kansalaisten kunnallispoliittisia mahdollisuuksia, eikä vahvistaisi vaan kaventaisi demokratiaa. Väite vaalien yhdistämisen osallistumista lisäävästä vaikutuksesta on pelkkä otaksuma. Yhdistäminen saattaa pikemminkin johtaa kunnallisvaalien äänestysprosentin alentumiseen. Säästöihin vetoaminen on demokration väheksymistä. Sama säästö saavutettaisiin kunnallisvaalikautta lyhentämättä yhdistämällä eduskuntavaalit kunnallisvaaleihin.

Liberaalit (LIB):

Liberaalit tukee voimakkaasti kunnallis- ja europarlamenttivaalien yhdistämistä, koska kaikki yritykset lisätä äänestyslukuja europarlamenttivaaleissa ovat kannatettavia. Kyseessä olisi myös huomattava säästö kampanjakuluissa. Yhdistäminen edistäisi demokratiaa, kun yhä kasvava väestönosa, joka ei ole sidottu valtapuolueisiin, saataisiin mukaan demokraattiseen prosessiin.

Vaihtoehtoväki (VEV) ja Muutosvoimat Suomi (MVS):

Nämä puolueet eivät kannata europarlamenttivaalien ja kunnallisvaalien yhdistämistä. Puolueiden mielestä kahden luonteeltaan täysin erilaisen vaalin yhdistäminen ja kunnallisvaalikauden pidentäminen viiteen vuoteen eivät vahvista vaan kaventavat demokratiaa.

Köyhien Asialla (KÖY), Yhteisvastuu puolue (YVP) ja Suomen Kansan Sinivalloiset (SKS):

Nämä puolueet kannattavat europarlamenttivaalien ja kunnallisvaalien yhdistämistä Euroopan parlamentin jäsenten ehdotuksessa mainitulla tavalla.

Suomen Kommunistinen Puolue ry:n lausunto

Suomen Kommunistinen Puolue ei kannata europarlamentti- ja kunnallisvaalien yhdistämistä. SKP:n mielestä ehdotuksen tehneiden europarlamentaarikoiden huoli europarlamenttivaalien alhaisesta äänestysaktiivisuudesta on kyllä aiheellinen. SKP katsoo kuitenkin, että vaalien asialistat ovat niin erilaiset, että vaalien yhdistäminen haittaisi niin eurooppa-asioiden kuin kunnallistenkin kysymysten käsittelyä vaalikeskusteluissa. SKP ehdottaa sen sijaan kansanäänestyksen järjestämistä EU:n perustuslaista ja katsoo, että kansanäänestys voitaisiin yhdistää europarlamenttivaaleihin.

4. Suomen Kuntaliiton lausunto

Suomen Kuntaliitto katsoo, ettei kunnallisvaaleja ole vuonna 2004 syytä järjestää europarlamenttivaalien yhteydessä. Kuntaliitto suhtautuu torjuvasti myös pysyvään vaalien yhdistämiseen ja viiden vuoden kunnallisvaalikauteen. Säästösyitä tärkeämpänä on pidettävä sitä, että vaaleilla on looginen yhteys toisiinsa, eivätkä toisen vaalin teemat saa jäädä toisen samaan aikaan toimitettavan vaalin teemojen varjoon. Vaalien yhdistämisen vaikutuksista äänestysaktiivisuuteen ei myöskään ole tutkittua tietoa. Kuntaliitto vastustaa yhdistämistä myös siksi, että se tarkoittaisi kunnallisvaalien ajankohdan muuttamista, vaalikauden pidentämistä sekä valtuustojen toimikauden aikaistamista, joka vaikuttaisi kunnan talouden ja tarkastuksen sääntelyyn. Sen sijaan Kuntaliitto kiirehtii neuvooantavan kunnallisen kansanäänestyksen sallimista muiden vaalien yhteydessä.

5. Sisäasiainministeriön lausunto

Sisäasiainministeriö pitää mahdollisena kunnallisvaalien ja europarlamenttivaalien yhdistämistä vuonna 2004. Vaalien pysyvä yhdistäminen ei sen sijaan ole sisäasiainministeriön mielestä tarkoituksenmukaista. Vaalien yhdistämisen etuina olisivat äänestysaktiivisuuden todennäköinen nousu europarlamenttivaaleissa sekä taloudelliset ja hallinnolliset säästöt. Toisaalta äänestysaktiivisuus saattaisi kunnallisvaaleissa alentua. Vaalien samanaikaisuus voisi aiheuttaa myös hämmennystä äänestäjissä. Valtuuston vaalin ajallinen etäännyminen sen toimikauden alkamisesta voi lisäksi vaikuttaa istuvan valtuuston työskentelyyn. Kunnallisvaalien ajankohdan muutoksen vaikutukset vireillä oleviin kuntajaon muutosprosesseihin, Kainuun hallintokokeiluun ja seutuvaltuustokokeiluun olisi selvitettävä.

LIITTEET

Aloite vaalien yhdistämiseksi
Lausuntopyyntö
Lausunnot